

سوالات درس یازده مطالعات اجتماعی نهم

ص ۲۰

۱) **با تسلط افغان ها و قتل شاه سلطان حسین ، اوضاع ایران چگونه شد؟** ایران گرفتار تجزیه و تفرقه شد. افغان ها توان حکومت بر سراسر ایران را نداشتند. به همین دلیل، در گوشه و کنار کشور افرادی مدعی حکومت شدند. روسیه و عثمانی نیز با استفاده از آشفتگی اوضاع، قسمت هایی از شمال و غرب ایران را اشغال کردند.

۲) **نادر که بود و چگونه سلسله ی افشاریه را پایه گذاری کرد؟** نادر که سرداری از ایل افشار بود با سپاهیان، نخست مهاجمان افغان را سرکوب و تار و مار کرد و سپس نیروهای روسیه و عثمانی را از ایران بیرون راند. نادر پس از این پیروزی ها، بر تخت شاهی نشست. بدین ترتیب، سلسله ی افشاریه پایه گذاری شد.

نکته: دوره ی پادشاهی نادر دوازده سال طول کشید

۳) **بیشتر دوره ی پادشاهی نادر چگونه گذشت؟** بیشتر دوره ی دوازده ساله ی پادشاهی نادر به نبرد با بیگانگان و فرو نشانیدن شورش های داخلی گذشت

۴) **چرا نادر به هندوستان لشکر کشید؟** نادرشاه در تعقیب گروهی از افغان های شورشی که به هندوستان گریخته بودند ، به آن کشور لشکر کشید . او تا دهلی پیش رفت و با غنیمت های بسیار به کشور بازگشت

۵) **چرا نادرشاه برای تأسیس نیروی دریایی ایران در خلیج فارس تلاش کرد و نتیجه چه شد؟** وی از موقعیت حساس خلیج فارس و اهمیت نیروی دریایی آگاه بود؛ ازاین رو، برای تأسیس نیروی دریایی ایران در خلیج فارس، کارهایی انجام داد اما این کارها با مرگ او متوقف شد

ص ۲۱

۶) **نادرشاه توسط چه کسانی به قتل رسید؟ چرا؟** در سال های پایانی حکومت نادر، نافرمانی ها و شورش های پیاپی تأثیر روانی نامطلوبی بر او گذاشت. او که به اطرافیان و سرداران خود

بدگمان شده بود، به رفتارهای خشونت آمیز و بی رحمانه روی آورد. در نتیجه، فرماندهان سپاه نادرشاه که از جان خود می ترسیدند، او را به قتل رساندند.

نکته: به دنبال قتل نادرشاه، ایران بار دیگر به صحنه ی جنگ حاکمان محلی و سران ایل ها تبدیل شد. سرانجام، کریم خان از ایل زندیه، با پیروزی بر دیگر مدعیان حکومت، برای مدتی به درگیری ها و نزاع های داخلی پایان بخشید

نکته: کریم خان حکومتِ بخش بزرگی از ایران به جز خراسان را به دست گرفت و سلسله ی زندیه را بنیان گذاشت.

۷) **کریم خان به جای عنوان شاه چه لقبی را برگزید؟ معنای آن را بنویسد.** کریم خان به

جای عنوان شاه، لقب وکیل الرعایا، یعنی نماینده ی مردم، را برای خود برگزید

۸) **شیوه ی حکومتی کریم خان زند چگونه بود؟** او به رفاه عمومی مردم توجه می کرد و به

صلح، آسایش و آرامش آنها اهمیت می داد و می کوشید از بروز نا امنی و شورش های داخلی جلوگیری کند

ص ۲۲

۹) **دوران فرمانروایی کریم خان چند سال طول کشید و اوضاع کشور در دوران کریم خان**

زند چگونه بود؟ دوران فرمانروایی کریم خان سی سال طول کشید. در این دوران ثبات و آرامش نسبی در سراسر کشور به وجود آمد و در نتیجه اوضاع اجتماعی و اقتصادی بهتر شد

۱۰) **پایتخت حکومت زندیه کدام شهر بود؟ چند نمونه از بناهای مهم دوره زندیه در این شهر**

را نام ببرید؟ شهر شراز - بازار وکیل - مسجد وکیل - حمام وکیل - ارگ کریم خان

۱۱) **قدرت گرفتن خاندان زند در ایران مصادف و همزمان با چه اتفاق مهمی در هندوستان**

بود و این اتفاق چه تاثیری داشت؟ مصادف با تسلط انگلستان بر هندوستان بود. این اتفاق سبب شد انگلیسی ها بتوانند بر اقیانوس هند و دریاهای جنوبی ایران دسترسی بیشتری داشته باشند. به این ترتیب نفوذ تجاری آنها در ایران بیشتر شد.

نکته: ایل قاجار یکی از ایل های ترک تبار ایران بود

۱۲) آقا محمد خان که بود و چه کرد؟ پسر یکی از روسای ایل قاجار ، پس از مرگ کریم خان تلاش برای رسیدن به حکومت را آغاز کرد . او پس از مدتی جنگ و گریز ، لطفعلی خان ، آخرین فرمانروای زندیه را شکست داد و به قتل رساند . آقامحمدخان با لشکرکشی های پیاپی بر سراسر ایران مسلط شد و حکومت قاجار را بنیان گذاشت

نکته: آقا محمد خان مردم کرمان را به دلیل پناه دادن به لطفعلی خان ، بی رحمانه مجازات کرد

نکته: آقا محمد خان تهران را به پایتختی خود انتخاب کرد

۱۳) **(فعالیت ۲) شیوه ی به قدرت رسیدن سلسله های افشاریه و زندیه و قاجاریه چه شباهتی به هم دارند؟** هر سه با جنگ به قدرت رسیدند - هر سه ساختار ایلیاتی داشتند - هر سه زمانی به قدرت رسیدند که ناآرامی ایجاد شده بود - هر سه تقریبا سیطره ی یک قبیله بر کل کشور بود - افشار ، زند ، قاجار هر سه باعث باعث یکپارچگی کشور و ایجاد حکومت نیرومند در کشور شدند.

۱۴) **(فعالیت ۳) به نظر شما، آقا محمدخان در انتخاب تهران به عنوان پایتخت به چه نکته هایی توجه داشته است؟** به لحاظ موقعیت جغرافیایی و امکان تسلط بهتر بر ایران و فاصله ی مناسب با مرزهای آن زمان ایران و نزدیکی به محل زندگی ایل قاجار

ص ۲۳

نکته: آقامحمدخان مردی تندخو و بی رحم بود و سرانجام به دست خدمتکارانش کشته شد . پس از او برادرزاده اش فتحعلی شاه، به قدرت رسید

۱۵) **دوره ی حکومت فتحعلی شاه همزمان با آغاز نفوذ و دخالت کدام کشورها در ایران بود؟**
روسیه - انگلستان - فرانسه

۱۶) **چرا در فاصله ی سقوط صفویه تا روی کار آمدن قاجاریه اوضاع کشورهای اروپایی تغییر کرده بود؟** یکی از دلایل عمده ی این تغییر ، انقلاب صنعتی بود که از انگلستان آغاز شد و در دیگر کشورهای اروپایی گسترش یافت

۱۷) چه عواملی به شکل گیری انقلاب صنعتی در اروپا، کمک کرد؟ سرازیر شدن ثروت افسانه ای سرزمین های استعمار شده مانند هند و قاره آمریکا توسط اروپاییان و همچنین نظام گسترده برده داری آفریقاییان و تجارت پرسیود آن

۱۸) انقلاب صنعتی چه نتایجی به دنبال داشت؟ در نتیجه ی این انقلاب ، نیروی ماشین و ابزارهای صنعتی جای نیروی انسان و ابزارهای دستی را در تولید گرفت . از این رو سرعت و میزان تولید افزایش یافت . انقلاب صنعتی موجب افزایش قدرت اقتصادی، نظامی و سیاسی کشورهای اروپایی شد و توجه آنها را به کشورهایی که نیروی کار انسانی، مواد اولیه یا بازار مصرف مناسبی داشتند ، جلب کرد

ص ۲۴

۱۹) روسیه توسط چه کسی و چگونه به کشوری قدرتمند و استعمارگر تبدیل شد؟ روسیه تا پیش از فرمانروایی پتر کبیر کشوری ضعیف و عقب مانده بود اما در نتیجه ی برنامه ها و فعالیت های او به کشوری قدرتمند و استعمارگر تبدیل شد

۲۰) یکی از اهداف استعماری دولت روسیه چه بود؟ رسیدن به آبهای خلیج فارس و اقیانوس هند بود

۲۱) جنگ بین ایران و روسیه در زمان فتحعلی شاه را توضیح دهید؟ در زمان فتحعلی شاه روسیه با ارتشی مجهز به سلاح های جدید و آشنا با فنون جنگی تازه به قلمرو ایران در قفقاز حمله کرد . سپاه ایران که از جنگاوران ایل های مختلف تشکیل شده بود با سلاح های ابتدایی به مقابله با نیروهای متجاوز روس پرداخت . سرانجام پس از ده سال جنگ نابرابر، روسیه پیروز شد

۲۲) عهدنامه ی گلستان بین چه دولت هایی بسته شد و شامل چه مواردی بود؟ بین ایران و روسیه – به موجب این عهدنامه ، ایالت های گرجستان و داغستان و شهرهای باکو و گنجه از حاکمیت ایران خارج شد و تحت حاکمیت روسیه قرار گرفتند

۲۳) پس از انعقاد عهدنامه ی گلستان مردم ایران چه کردند؟ مردم ایران که از عهدنامه ی گلستان ناخشنود بودند ، با فتوای علما برای آزاد کردن سرزمین های اشغالی بسیج شدند . سپاه ایران به سرعت مناطق اشغال شده را آزاد کرد . روسیه با تمام قوا و تجهیزات خود وارد جنگ شد و سپاه ایران را شکست داد

نکته: عهدنامه ی ترکمان چای ننگین تر از قرارداد گلستان بود

۲۴) **عهدنامه ی ترکمان چای بین چه دولت هایی بسته شد و شامل چه مواردی بود؟** بین ایران و روسیه بر اساس این قرارداد، سرزمین های ایرانی شمال رود ارس به تصرف روسیه درآمد و همچون معاهده ی گلستان، ایران از داشتن کشتی جنگی در دریای مازندران محروم گردید و مجبور به پرداخت غرامت شد.

۲۵) **شکست ایران و معاهدات خسارت بار گلستان و ترکمانچای تحت تأثیر چه علل و عواملی رخ داد؟** ضعف در فرماندهی و بخشی از لشکر، خیانت برخی از درباریان، انزوای برخی شخصیت های کارآمد مانند قائم مقام، فریب کاری روس ها و میانجیگری خائنه ی انگلیس.

نکته: در اوایل دوره ی قاجار، مهم ترین مستعمره ی انگلستان یعنی هندوستان، با ایران همسایه بود

۲۶) **یکی از هدف های اصلی انگلستان از برقراری ارتباط با حکومت قاجار چه بود؟** این بود که نگذارد کشورهای رقیب از طریق ایران به هندوستان دسترسی پیدا کنند

۲۷) **در عهد نامه های دوره فتحعلی شاه بین ایران و انگلستان طرفین چه تعهداتی نسبت به هم داشتند؟** حکومت قاجار تعهد کرد که به هیچ کشوری اجازه ندهد از خاک ایران به هندوستان لشکرکشی کند. در عوض انگلیسی ها نیز متعهد شدند که در صورت حمله ی کشورهای دیگر به ایران، به حکومت قاجار کمک های مالی و نظامی کنند

نکته: انگلستان در طول جنگ های روسیه با ایران، به تعهدات خود عمل نکرد

۲۸) **انگلستان در دوران محمدشاه و ناصرالدین شاه چه کرد؟** با لشکرکشی به خلیج فارس و حمله به جزایر و بنادر ایران، حکومت قاجار را مجبور کرد که به جدایی افغانستان از ایران رضایت دهد. انگلیسی ها ناصرالدین شاه را نیز وادار کردند که با جدایی قسمت شرقی سیستان و بلوچستان از ایران موافقت کند. علاوه بر اینها، تعدادی از جزایر ایرانی خلیج فارس را اشغال و به پایگاه نظامی خود تبدیل کردند.

۲۹) **(فعالیت ۵) هدف دولت انگلستان از جدا کردن افغانستان و بخش شرقی سیستان و بلوچستان از ایران چه بود؟** چون هند مستعمره انگلیس بود و ممکن بود روسیه از طریق افغانستان به هند

راه پیدا کند همچنین سیستان و بلوچستان به عنوان کمر بند دفاعی جنوب غربی هند محسوب
می شد

موفق باشید - حسین پور - دبیر مطالعات اجتماعی